

قدیمیترین کتاب مقدس قوم آریائی

ادبیات مقدس هندو

هند بین سه تا چهار هزار سال تاریخ پیوسته زبان و ادبیات مقدس دارد و وداها (بیدها) بویژه کتاب «ریگ بید» سندی زنده و جاوید و قدیمترین آنهاست.

واژه ودا Veda که بفارسی «بید» تلفظ شده در زبان سانسکریت بمعنی دانش و بطور اخص بمعنای «دانش الهی» یا «علم منزل» است.

این واژه از مصدر «وید Vid» (دانستن) مشتق است و نام متون یا کتب مقدس مشهوری است که پایه نخستین مذهب هندو را تشکیل میدهد. در آغاز این نام فقط سه کتاب: ریگ ودا Rig-Veda (رگ بید - ریگ بید) و یا جورودا Yajur-Veda

(ججر بید) و سامودا Sama - Veda (سام بید) اطلاق میشد و مجموع این سه کتاب را ترایی Trayi (دانش سه گانه) میخواندند - ولی بعدا برسه ودای اصلی کتاب چهارمی

بنام اتھرواودا Atharva-Veda (اتھر بن بید = آذروان) افزوده شد. قبول کتاب چهارم بعنوان یک متن حقیقی و اصیل ظاهرا پس از تدوین قانون «مانو» بوده است زیرا مانو غالبا از سه بید نام برده است و آنها را «تریم برهم سناتنم» Trayam Brahma Sanatanam

(ودای ثلاثه ابدی) خوانده و فقط در یک جا (کتاب یازدهم ماده ۳۳۳) بعنوان ودا ذکر کرده است. ازین کتاب بمیان آمده است.

مدهاتیتھی Medhatithi مفسر و فقیه هندو نیز از سه بید اول اسم میبرد بی آنکه کتاب چهارم را در ردیف آنها بشمارد.

فرهنگ سانسکریت امرسینگه Amarasingha هم فقط از سه ودا نام میبرد.

اما در اوپانیشادهای کهن «مندک» Mundaka و (جهاندوگ) Chandogya

و چند اوپانیشاد دیگر قدیمی و نوشته های متأخر باستانی هندو از قبیل ایتی هاس Itihasa (تواریخ) و پرانها Puranas اتھر و اودا بید چهارم شناخته شده است.

درمیان سه بید اصلی ریگ بید قدیمترین آنهاست نام این ودا از فعل ریج Ric ستایش کردن مأخوذ است و مشتمل بر ۱۰۲۸ سرود میباشد.

سه بید اصلی نه تنها از حیث قدمت تاریخی بلکه از نظر مطالب و طرز تفکر و آئین پرستش نیز با کتاب چهارم اختلافات بین دارد.

ریگ بید ودای منظوم و ججر بید و دای منثور و سام بید ودای آهنگ هاست.

ریگ بید از آتش و ججر بید از هوا و سام بید از آفتاب ریشه اصلی میگیرد و هر یک

از سه کتاب مذکور تشریفات قربانی و مذهبی و روحانیون مخصوص بخود دارد.

ریگ‌بید ودای ستایش است و سرودهای (سوکتاها Suktas) آن خطاب بمظاهر طبیعت و خدایان ودائی است .

مجموع سرودهای ریگ‌بید در هشت آشتاکا Ashtaka (هشت یک) یا کهند Khanda (قسمت) مرتب شده و هر یک ازین آشتاکاها بنوبه خود به هشت ادھییای Adhayaya (باب) تقسیم میشود .

کلیه سرودهای رگ بید حاوی ۲۰۰۶ ورگا Varga (قطعه) و ۱۰۴۱۷ ریگ (آیه یا بیت) و ۱۵۳۴۲۶ پادا Pada (کلمه) است .
کتاب ریگ و دارا بترتیب دیگر نیز تنظیم کرده‌اند باین معنی که متن کتاب به ده ماندالا Mandala (دایره یا جزء یا کتاب) و هشتاد و پنج انوواک Anuvaka (قسمت) منقسم شده است .

اسلوب سومی هم در تقسیم‌بندی ریگ بید بکار رفته است باین ترتیب که متن کتاب به بیش از دو هزار ورگا منقسم شده و کلیه سرودهای ستایش که هر یک خطاب به یکی از مظاهر طبیعت یا خدایان سروده شده طبقه‌بندی گردیده است . مثلاً سرودهای خطاب به خدای آتش (آگنی) همه دنبال هم و سرودهای خطاب به رود را پشت‌سرهم تنظیم و ترتیب داده شده است .

سرودهای ریگ‌بید را میتوان سه دسته طبقه‌بندی کرد :

۱- چند خدائی .

۲- توحید .

۳- وحدت وجود .

در سرودهای دسته اول طبیعت پرستی و تصور خدایان بصورت انسان نمودار گردیده است و معرف مراحل نخستین دوره ودائی است .

یکی از خصائص و امتیازات این سرودها جنبه چند خدائی آنهاست .

بعضی از دانشمندان صلاحیتدار این دسته از سرودها را صرفاً ادعیه نخستین کودکانه و بعضی دیگر آنها را کنایه و گروهی آنها را کنایه از بیان صفات ذات اعلی و بالاخره جمعی آنها را نوعی طبیعت‌پرستی توصیف و تعبیر کرده‌اند .

این اظهارنظرهای مختلف فقط نشان میدهد که ریگ ودا یک مجموعه هماهنگ و یکنواخت نیست .

سرودهاییکه جنبه توحیدی و وحدت وجودی دارد از حیث زمان بر سرودهای دسته اول متأخر است و نماینده مرحله دوم و سوم پیشرفت و نمو افکار دوره ودائی میباشد و منطوق و مفهوم آنها میرساند که گویندگان این سرودها نه تنها از مرحله ستایش عوامل طبیعی و پرستش چند خدائی گذشته و بمرحله توحید و یکتاپرستی رسیده بوده‌اند بلکه کم‌کم ریگ ودا صورت فرضیه وحدت وجود فلسفی بخود میگیرد و اساس مکتب فلسفی ودائی را تشکیل میدهد و سپس وارد تعلیمات اوپانیساده‌ها میشود و بالاخره پایه‌گسترش یافته و عالی « افکار هندو بنام مکتب ودانتا Vedanta واقع میشود . »

تعداد بیشمار خدایان مرد و زن در قسمتهای چند خدائی ودا بزودی موجب خستگی دماغ شد و از همان اوان نخستین تمایلاتی بوجود آورد که چند خدا را با هم یکی بدانند و بالاخره همه خدایان مختلف را یکی سازند .

نتیجه این تمایلات و مرتب ساختن آنها طبعاً به یکتاپرستی (البته نوعی) منتهی شد زیرا این فرضیه از هرج و مرج خدایان مؤنث و مذکر بیشمار که بایکدیگر در اصطلاح بودند ساده‌تر و منطقی‌تر بود .

روحانیت بخشیدن تصور وحدت الهیه منطقه مذهب دیگر ساختن و دوست داشتن چند

خدا از خدایان که متوجه و معطوف بفرضیه توحید است فرضیه ریتا Rita یا «وحدت طبیعت» ، وبالاخره انگیزه تنظیم مغز بشر ، همه آنها عواملی بود که به تبدیل عقیده بخدایان متعدد بشر مانند به یک توحید (یکتاپرستی) روحانی کمک کرد - حتی یگانه وجود اعلائی دوره یکتاپرستی از انتقاد برکنار نماند .

فکر بشر را فرضیه یک الوهیت بشر مانند ، ارضا نمی کرد . یک فکر پژوهنده برای رسیدن بحقیقت مطلق ، بر مراتب بیشتر از یافتن طریق لذایذ و خوشیهای شخصی و خصوصی ، اهمیت قائل است . ارزش احساسات یک خدای شخصی هر چه باشد «حقیقت» ترتیب دیگر مقرر میدارد و برای پرستش معبود دیگر میخواهد .

فرضیه توحید متفکران ایام اخیر دوره اوسط ودائی را اقناع نکرد و مکتب توحید جای خود را بمکتب وحدت وجود فلسفی وا گذاشت که «پایه آن برو وجود اعلائی غیر شخصی و شناخته نشدنی است» .

رفته رفته هندوان دوره اخیر ودائی نه تنها بایک نوع شگفتی که از مختصات فلسفه آنهاست روبرو شدند بلکه نسبت بمعقنقات مسلم سابق خود نیز بشک وتردید افتادند و این دودلی راه مقدمه افکار فلسفی را هموار ساخت .

روح «پرسش و پاسخی» بوجود آمد و «شکاکیت» در محیط آریاهای هند راه یافت بطوری که از سرودهای ۱۲۱ و ۱۲۹ ماندالای دهم برمی آید هندوان آن دوره درباره خدایان وامکان شناختن مبداء اشیاء به شگفتی افتادند و این تردید ، باستهزاء و تمسخر عقاید پذیرفته شده و خدایان تاحدودی منتهی شد .

برای از بین بردن شك وتردید نمازها و دعاهائی بجای آورده میشد زیرا مسلم است در دورانی که ایمان ثابت و پابرجا باشد کسی برای حصول ایمان نیازی بدعا ندارد .

در سرود ۸۹ از ماندالای هشتم خطاب به «اندرا» که بمنظور مجاهده در راه قدرت اندرا مورد ستایش قرار گرفته صریحاً ذکر شده است «اگر اندرا بحقیقت موجود باشد» وبعد گوینده میگوید «اندرائی موجود نیست او را که دیده است ؟ پس ما بر چه کسی احترام میکنیم؟» و نیز در سرود ۱۲ ماندالای دوم نسبت بهمان اندرا - یکی از خدایان دوره ودائی گفته شده است او کیست ؟ در واقع راجع باو میگویند «او وجود ندارد»

از اینگونه شك وتردیدها در ریگ و دابکرات بچشم میخورد و اگر بخواهم امثله بسیاری ذکر نمایم سخن بدرازا میکشد و در حوصله این مقاله نمیگنجد .

قدیمت بیدها

محققان هندی و هندشناسان فرنگی در مورد ورود به این بحث که وداها در چند زمانی بوجود آمد و چه وقت تدوین وترتیب یافت باهم اختلاف نظر دارند .

بل گنگ دهرتیلک Bal Gangdhar Tilak استاد هندی باتوجه بمحاسبات نجومی چنین نظر داده است که منترهای «Mantras» ریگ بید در حدود پنجهزار سال قبل از میلاد مسیح سروده شده است .

حضرت رادها کریشان رئیس جمهور هند که از مهبان دانشمندان شرق میباشد مینویسد که بین تاریخ بوجود آمدن این سرودها و جمع آوری آنها زمان درازی بوده است و اضافه می کند شواهدی در دست است که تاحد زیادی مسلم میدارد که سرودهای ریگ بید پانزده قرن پیش از میلاد مسیح بصورت امروزی در افواه درآده است .

هوگک Haug سرودهای ریگ و دارا متعلق به دوهزارو چهارصد سال قبل از مسیح دانسته است ولی ماکس مولر Max Müller تاریخی در حدود ۱۲۰۰ سال پیش از مسیح را

میزان صحت فرضیه روابط تژادی مردم هند و اروپا هرچه باشد مسلم است که بطور اعم زبانهای هند و اروپائی و بنحو اخص زبانهای هندوایرانی از يك منبع مشترك ریشه گرفته و نماینده نوعی ارتباط فکری است .

قدیمترین اثر ادبی و فلسفی زبانهای هندو اروپائی ریگ‌بید است که لااقل تاریخ سرودهای متقدم دوره ودائی را ۱۵۰۰ سال پیش از میلاد مسیح باید معلوم کرد .

شبهات و نسبت بین زبان اوستا و زبان بیدها بقدری نزدیک است که نمیتوان یکی را بدون دیگری مورد مطالعه قرارداد . در قسمتهای باستانی اوستا میتوان ابیاتی یافت که فقط با تغییر تلفظ طبق قواعدی که بدست آمده بهسانسکریت قابل فهم ، تبدیل نمود . زبانی که سوکناهای ریگ ودا و قطعات و قسمتهای دیگر وداها بآن برشته نظم و نثر درآمده سانسکریت میباشد .

این زبان باستانی را نحویان هندی «سانسکریت» Sanskrit (منفح ادبی صحیح طبق قواعد دستور) خوانده‌اند و در قبال آن زبان پرکرت Prakrita است که آن نیز از ریشه زبان هند و اروپائی میباشد و توده مردم بآن تکلم می‌کردند .

قدیمترین سند تاریخی زبان هندو اروپائی ریگ‌بید است که صرفاً از روی حدس بنظر بعضی از استادان هندی دست کم دو تا سه هزار سال و بنظر خاورشناسان اروپائی لااقل تاریخ آنرا هزار سال پیش از میلاد مسیح باید معلوم کرد .

سرودهای ریگ‌وید — هرچه باشد — اعم از اینکه آنها را اساطیر ناقص یا افسانه‌های مجاز یا مطالب تاریک یا نوشته‌های نارس یا کنایات راجع به بیان ذات و صفات الهی یا ادعیه کودکانه ویا نوعی طبیعت‌پرستی بدانیم ریشه اعمال مذهبی و سرچشمه فیض بخش ادبیات مقدس دیگر هندو از قبیل براهماناها و سوتراها Sutras و آرنیک‌ها Aranyakas و اوپانیشادها — Upanishads و مکاتب فلسفی بعدی و غیره میباشد و هنوز صدها میلیون نفر مردم هند بآنها اعتقاد راسخ دارند .

بنابر داستانها و روایات هندو کرشن دوی پایز Kpishna Dvapayana که بمناسبت ترتیب‌دادن و جمع‌آوری بیدهای بیاس (ویاسا = Vyasa = ترتیب‌دهنده) لقب یافته در زمان جنگ کروکشترا میزیسته است .

اما این جنگ چه زمانی روی داده است بخوبی روشن نیست و آنچه در این باره گفته شود از روی حدس و تخمین است . به عقیده دین باوران هندو متون بیدها پیش از تدوین ، مدت‌ها طرف استفاده ریشیا بوده است .

تاریخ پیدائی بیدها و مجموعه‌های آنها بطور مشخص و منجز روشن نیست زیرا از یک طرف مردم هند باستانی رغبت تاریخ‌نویسی نداشته‌اند و از سوی دیگر اصولاً معتقد نبوده‌اند که بیدها دارای مؤلفان بشری باشد و در طول تاریخ هندوان مفاد آنها را آیات جاویدانی پنداشته‌اند و لذا برای این کتب واحد تاریخی قائل نشده‌اند و بدین ترتیب تاریخ قدیمترین سرود ریگ ودارا باختلاف از پنجهزار تا یک هزار سال پیش از میلاد مسیح پنداشته‌اند .

بیدها و ادبیات وابسته بآنها .

بهریک از بیدها نوشته‌های مقدس دیگر وابسته و مربوط است — بعبارت دیگر هر یک از چهار بید دارای چهار قسمت میباشد :

۱ — سنهیتا Samhita (ترتیب متن) مشتمل بر مجموعه سرودها ، نمازها دعاها اذکار و اوراد قربانی‌ها ، سنهیتای ریگ‌بید مجموعه‌ایست که نماینده افکار متفکران چندین نسل میباشد .

بخدایان متعدد شروع و به فلسفه وحدت وجود منتهی میشود .

۲ - براهماناها Brahmanas عبارت از رسالتی است منثور دربحث معانی لغات وداها و تفسیر مراسم وسایر آداب و تشریفات مذهبی بعبارت دیگر براهماناها مشتمل بر توضیحات اعمال بیدهاست . براهماناها یکی از قسمت‌های سه‌گانه وداها میباشد که دوقسمت دیگر منترها و اوپانیشادهاست.

براهماناها شامل دستورالعمل بکاربردن منترها و سرودها در قربانی وشان نزول و قصه‌های مربوط بآنهاست .

ساین Sayana از معلمان بزرگ مذهب هندو براهماناها را بدوقسمت منقسم ساخته است :

الف - ویدی Vidi یا قواعد و دستورهای مذهبی .

ب - ارتهودا Artha veda یا توضیحات وشروح وحواشی .

هریک از بیدها دارای براهماناها می‌باشد . مثلاً ریگ‌ودا دارای دو براهماناست یکی بنام ایتریه براهمن Aitareya brahmana که گاهی آشولاین Asvalayana نیز خوانده میشود و دیگر کشیتکی براهمن که شانکهاین براهمن Sankhayana brahmana هم نامیده میشود .

سامبید هشت براهمانای وابسته بخود دارد .

براهمانای ججربید سفید ساتپت Satapatha و براهمانای ججربید سیاه تیتیریای Taittiriya نام دارد .

از میان وداها اتمربینبید فقط یک براهمانا بنام گوپتهه Gopatha دارد .

در کتب براهمانا به قدیمترین مراسم مذهبی قدیمترین توضیحات حرف و نحوی قدیمترین حدیث و افسانه تاریخی و مذهبی و به کهنترین فکر فلسفی هندو برمیخوریم . این کتب از نظر ادبی چندان عالی نیست ولی گاهی شامل افکار بلند و بیانات آمیخته بشجاعت و استدلالهای محکم و متین میباشد .

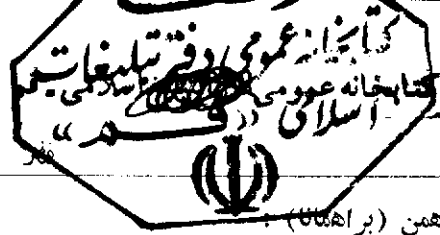
بطور عام گاهی براهمانا بکلیه آرتیکها و اوپانیشادها اطلاق میشود .

۳ - آرنیکها Aranyakas (متون منسوب بهجنگل) رسالتی است که قسمتی از آنها در براهمانا و قسمتی دیگر بطور مستقل نوشته شده است . آرنیکها نوشتههای مذهبی وفلسفی است که معنی عرفانی مراسم دینی را بیان میکند ودرباره ذات وصفات خدا بحث مینماید . این نوشتهها از ملحقات براهماناست وبراهمه‌ای که در جنگل عزلت می‌گزیدند آنها را مورد مطالعه قرار میدادند .

دراثر طول مدت بعضی از این نوشتهها از بین رفته است وامروز فقط چهار آرنیک بنامهای برهد آرنیک - تیتیریه آرنیک - ایتریه آرنیک - کشیتکی آرنیک موجود است - این نوشتهها مقدس ارتباطی بسیار نزدیک با رسالت اوپانیشادی دارد و گاهی نام اوپانیشاد و اسم آرنیک بجای یکدیگر بکار میرود - مثلاً برهد Brihad گاه برهد آرنیک B. aranyaka و گاهی برهد آرنیک اوپانیشاد B.A.Upanishad نامیده میشود و این آرنیک از ملحقات ساتپت براهمن میباشد .

نوشتههای آرنیکها برای آن طبقه از مردم فراهم آمده است که خودرا وقف تفکر و تعمق در مسائل معنوی و فلسفی عالیه کرده‌اند . این نوشتهها از نظر قدمت و کهنگی سپیده دم فکر را آشکار میسازد .

۴ - اوپانیشادها : رسالت اوپانیشادی براساس وحدت وجود و همه خدائی تنظیم یافته است (اوپانیشادها را جداگانه مورد مطالعه قرار خواهیم داد)

منتر و براهمن (براهمانا)

هریک از بیدهای چهارگانه دارای دو قسمت اصلی است یکی منترها و دیگر براهمانا . منترها عبارت از ادعیه و سرودهای ستایشی است خطاب بمظاهر طبیعت مانند آتش - آفتاب - هوا - آسمان - باد و غیره که در آنها از خدایان مورد خطاب ، طلب سلامت و ثروت و عمر دراز و رومه و فرزند و پیروزی بردشمنان و حتی بخشودن خطاها و گناهان شده است. این دو قسمت را مجموعاً شروتی میخوانند و این کلمه بمعنی الهامی است که شفاها از مقام الوهیت بانسان نازل شده است و مردمان آنرا شنیده لیکن انشاء و کتابت نکرده اند .

چون وداهای اصلی مشتمل بر سه کتاب است ناگزیر منترها نیز بر سه نوع است : الف - ریچ Ric عبارتست از اشعار موزون و ستایشی که به آوای بلند خوانده

میشود .

ب - یا جوش ، منتر منثوری است که هنگام قربانی آهسته تلاوت میشود .

ج - سامن منتر منظومی است که آنرا به هنگام تشریفات سوم Soma (دراوستا : هوم) با آهنگ میخوانند .

منترهای بید چهارم نام خاصی ندارد .

این نکته قابل تذکار است که سرودهای ججربید و قسمت عمده سامبید از ریگبید گرفته شده است .

مکتبهای بیدها :

هریک از چهار بید مذکور بوسیله مکتبها Sakhas مخصوصی بهما رسیده است و بدین جهت قرائت مختلفی دارد ولی ریگبید فقط یک قرائت دارد که شکل Sakala خوانده میشود و از قرائت دیگر آن بنام بهاشاکل امروز جز نامی باقی نیست .

مجموعه ججربید از دو طریق یا بوسیله دو مکتب بهما رسیده است . مجموعه خاندان تیتیریها بنام : «ججربید سیاه» و مجموعه متعلق بخانواده واجس نیبی «ججربید سفید» خوانده شده است .

قسمت عمده ججربید سفید با سلوب قابل توجهی تنظیم یافته و طبقه بندی شده است در صورتیکه یاجورودای سیاه فاقد این مزیت است .

مجموعه ججربید سیاه در هفت کتاب Kanda و چهار پرشی (پرشنه) Prasna یافصل و ۶۵۱ انوواک (قسمت) و ۲۱۹۸ قطعه یا کندیکا Kandika (هر کندیکا مرکب از ۵۰ لغت میباشد) فراهم آمده است .

مجموعه ججربید سفید مشتمل است بر چهار ادھیای یاباب (این ابواب غالباً از حیث کمیت مطلب باهم تفاوت دارد) و ۳۰۳ انوواک و ۱۹۷۵ قطعه .

ججربید سفید از حیث زمان بر یاجورودای سیاه مؤخر است . در مجموعه ججربید سیاه «سنهیتا» از براهمانا مجزاست . اما ترتیب قربانیها در هر دو مجموعه یکی است .

ججربید بچهار مکتب ذیل منسوب است .

۱ - کاتا (کت Katha) و کیشتل (کاپیشتالا) Kapisthala

۲ - میترا یانیا Maitra yana

۳ - تایتیریا (تیتیریة) Taittiriya

۴ - واجس نیبی Vajasaneyi

ججربید همچنانکه نامش معرف آنست بید نیاز و قربانی است (یاجوش :

مشتق از فعل « یج Yaj » بمعنی قربانی کردن و پرستیدن میباشد) .

باب اول و قسمت عمده از باب دوم آن مختص بادعیه غره ماه قمری و بدرماه است که قربانیهای مخصوصی بعمل می‌آید و قسمت‌های دیگر باب دوم چگونگی تقویم نیاز و قربانی بخدایان را تعیین و مشخص میکند. باب سوم راجع بقربانی حیوانات و آتش مقدس است که هنگام قربانی می‌افروزند و تشریفات قربانی اگنیشتوم را که دوره آن از یک تا پنج روز است و به هنگام بامدادان و نیمروز و شام تشریفاتش انجام میگیرد بیان میدارد. در ابواب بعدی آئین تشریفات قربانیهای گوناگون از قبیل قربانی واج یا Vaja péya برای حصول پیروزی و راج سویا Rajsuva برای تدفین و تقدیس پادشاه و اشومدهه Asvamedha (قربانی اسب) و سوترامنی Sautramani و پیتری مدده Pitri-medha (نیاز برای خوشنودی ارواح پدران) و غیره بیان شده است.

مهمترین قربانیها در این بید قربانیهای اشومدهه و اگنیشتوم Agnishtna است. جبریید در واقع نوعی کتاب دعای قربانی است و بعضی منترهایش برای روحانیون ادهورج - (براهمن یا روحانی که تشریفات قربانی ادهورا Adhvaryu را انجام میدهد). از رگبید استخراج شده است ادهورجها این منترها را از یکدیگر جدا می‌سازند و مرتب می‌کنند و در تشریفات قربانی بکار می‌برند.

وظایف مخصوص ادهورج عبارتست از اندازه‌گیری زمین و ساختن قربانگاه و حاضر کردن ظروف قربانی و آوردن هیزم و آب و روشن کردن آتش و آوردن حیوان قربانی و غیره در این تشریفات سرودهای جبریید را می‌خوانند.

سامبید که آنرا ودای آهنگها گویند مشتمل است بر ۱۵۴۵ یا ۱۵۴۹ قطعه. سرودهای سامبید بیشتر تکرار اشعار رگبید است - اما این ودا ۷۵ یا ۷۸ قطعه اصلی نیز دارد. درین بید قطعات رگبید بانندک تغییراتی تنظیم گردیده است و هنگام قربانی سوم روحانیون ادگاتری Udgatri آن سرودها را با آواز و آهنگ می‌خوانند.

مجموعه سامبید مشتمل بر دو قسمت است. قسمت اول را ارچیکا Areika یا پوروارچیکا Purvarcika و یا جهاندوگرتتا Chandograntha می‌خوانند و در ۵۹ «دشاتی Dasati» یا قطعه ده مصراعی مرتب شده است.

قسمت دوم اوترارچیکا Uttaracika یا اوترگرتته Uttara-griantha خوانده میشود.

این سرودها در نه پریاتکا مرتب شده است و بیشتر آنها سه مصراعی میباشد. قواعد و دستور خواندن سرودهای سامبید در گاناها در حقیقت راهنمای آهنگهاست. و بمنزله نت موسیقی مذهبی هندو میباشد.

مجموعه اتهر و اودارا براهمن ودا نیز می‌گویند و از طریق دو متن محفوظ مانده است که یکی را پای بالاد Paippalāda و دیگر راشونکا Saunaka خوانند.

روحانیان ویژه «اتهر بنبید» را «اتهرن Atharvan» (بفارسی: آذر بن) می‌خوانند. ظاهر آریشه کلمه اتهرن از واژه مهجور «اتهر» Athar (بفارسی: آذر) مأخوذ است. بنابر اوپانیشاد مندک پیش از همه موکلان اول برهما ظاهر شد و عالم را پیدا کرد و علم برهم بدیا (علم توحید) را که بزرگترین دانشهاست به اتهرن آموخت.

خدایان دوره ودائی .

چنانچه گفته شد سرودهای ریگبید از مرحله چند خدائی شروع میشود و بمرحله توحید میرسد و سپس مرحله همه خدائی یا وحدت وجود را می‌بینیم. بین مرحله اول و آخر قرن‌ها طول کشید و بعد زمان در پیشرفت وندو فکر سراینندگان آنها اثرات بسزائی داشت.

خطاب یکی از خدایان است. این سرودها را ریشی‌های مختلف سروده‌اند و حتی سرودهایی در ریگ‌وید یافته می‌شود که یک یا دو ویا سه ریشی (حکیم - دانشمند سراینده سرود مقدس) آنها را بنظم درآورده‌اند یعنی یک سرود را دو یا سه ریشی هر یک بیت یا ایاتی از آن را گفته‌اند. بنا بر آنچه گفته شد در بیشتر سرودهای ریگ‌وید کثرت خدایان که در زمین و آسمان و جو موجودند مورد توجه است. اغلب خدایان موجودات مهربان و خیرخواهی هستند که در میان مردم رفت و آمد میکنند و از آدمیان دور نیستند منتهی از آنان عالی‌تر و قوی‌تر می‌باشند و بهمین جهت سزاوار احترام و ستایشند و برای خوش‌آمد آنها قربانی‌هایی تقدیم می‌شود. در آسمان مقام دارند و در اشکال و صور مجسم نمی‌شوند و نیازی به خانه و معبد ندارند آنها اشتهای سیری‌ناپذیر بقربانی دارند و قربانیها را می‌خورند. اگنی واسطه رسانیدن نذور بخدایان است و گاهی باد و خاک و آب نیز عامل انتقال می‌باشند

خدایان مهمی که در ریگ‌وید بآنها اشاره شده است عبارتند از اگنی رودرا ماروت سورج وایو و سودیوها پوشان اوشس و ارونا اندرا بیشوانرجات ویداس و غیره. این خدایان را میتوان سه دسته تقسیم کرد. در راس دسته اول اگنی و در صدر دسته دوم اندرا و مقدم دسته سوم سورج قرار دارد و از اینرو که خورشید را تجسم آتش می‌پنداشتند میتوان این تقسیم‌بندی را بدو دسته اگنی و اندرا محدود کرد.

یاسکا Yaska در آخر کتاب معروف و مهم خود: «نروکتا Nirukta» از سه خدا تیشترآوه دیواتاه Tisra éva dévatā نام میبرد (اگنی در زمین باویوا اندرا در جو و سورج در آسمان). این سه تقریباً از حیث رتبه و مقام باهم برابرند. در ریگ‌ویدا نسبت به ریگ از سه خدای مذکور تعریف و توصیف‌هایی شده‌است که چندان باهم اختلافاتی ندارد. یاسکا در همان کتاب نروکتا اگنی و باویو و سورج را جزئی از آتمن (روح کیهانی) دانسته‌است. اکثر سرودهای ریگ‌وید خطاب به اگنی و اندرا است. مثلاً از یکصد و بیست و یک سرود آشتاکای اول ریگ‌وید ۳۷ سرود خطاب به اگنی و ۴۵ سرود خطاب به اندرا و بقیه خطاب به ماروت (باد) ها و اشوین‌ها و تجسم سحر و سودیوها و غیره میباشد.

قربانی در بیدها:

عمل قربانی در وداها برای جلب توجه خدایان و فرونشاندن خشم و غضب آنها و دریافت کمک و یاری ایشان و حصول ثروت و نعمت و اولاد خاصه فرزند نرینه و حفاظت رمه و آمدن باران و کثرت گاو و پیروزی بر دشمنان و بخشایش گناهان و از نظر معنوی پرورش روح و تزکیه نفس مورد توجه قرار گرفته است.

در قسمتهای اخیر ریگ‌وید قربانی بصورت یکی از اصول اساسی و مسلم کائنات درآمده و پرورش (انسان اول) برای آنکه جهان و طبقات چهارگانه (براهمن کشتی‌ها بیش و شودر) بوجود آید. خود را فدا می‌کند بعدها در دوره براهمانا قربانی واجد فرضیه کیهانی شد و باخود خالق (پرچاپت) یکی بشمار آمد. منظور اصلی و اساسی از فرضیه ریتا Rata بوجود آوردن رابطه‌ای میان وجود الهی و قربانی کننده است.

در براهمانا بطوریکه قبلاً مذکور شد آداب و تشریفات قربانیها بطور تفصیل بیان شده است. قربانیها را میتوان بدو دسته یکی واجب نیتیه Nitya؛ دیگر مستحب کامیه Kāmya تقسیم کرد و هر یک از آندو یا خانگی است (گریهه Grihya) و یا ودائی یا سماعی (شروتا Srauta) میباشد.

از آنچه گفته شد اگر بخواهیم درباره وداها شرح دیگری بدهیم نه تنها بایک مقاله نمی‌توان بتوصیف و تعریف کتب مقدس چهارگانه هندو پرداخت بلکه شرح آنها نیاز بتدوین

و دارا بفارسی نقل مینماید :

ماندالای هفتم سرود دوم - خطاب به اگنی .

۱ - تو شعله بزرگ سنتها و رسموی - بی تو (موجودات) ابدی فرح و انبساطی ندارند .

بیا باعرا به خود با سایر خدایان و همراه آنان در اینجا قرار بگیر .

ای اگنی ! تو نخستین پیشوای ما هستی .

۲ - تو آن خدای چست و چالاکی که آدمی به او نذر و نیاز تقدیم میدارد و بدرگاهش پیوسته النجا میرد و واسطه میان آدمیان و خدایان است .

۳ - ای اگنی ! برای موجود فناپذیری که سه بار در شبانه روز تورا ستایش میکند بوسیله تو دولت فراهم شود . برای خدایان اینجا قربانی کن همانگونه که مانو قربانی کرد .

ای اگنی ! تو واسطه میان ما و سایر خدایانی تومارا از بدگوئی بداندیشان باز میداری .

۴ - ای اگنی ! به آئین و مناسک عالی مذهبی پادشاهی کن ای اگنی ! در همه ندرها بر ما حکومت کن خدایان ترا باین سمت شناخته اند . تو واسطه رسانیدن قربانیهای هستی که ما در راه خدایان تقدیم میکنیم .

۵ - ای اگنی ! خدایان را در مراسم نذور فراخوان تا در اینجا آنها با اندرا ، خدای بزرگتر خوشنود شوند .

ای اگنی ! این قربانی مارا بخدایان در آسمان برسان مارا همیشه در پناه خیر و برکت

خود قرار بده .

سرود سیزده از ماندالای هفتم خطاب به اگنی .

۱ - اگنی را ستایش و پرستش کنید آنکه همه را روش میسازد و مراسم پاک و خالص

را می پذیرد ...

۲ - توای اگنی نورانی و درخشان که تا تولد یافتی آسمان وزمین را بانور خویش

پرساختی - توای و شوائر که ثروت از تو سرچشمه میگیرد - به نیروی خویش خدایان را از دشمنان بدخواه رها بخشیدی .

۳ - توای اگنی ! - ای خداوند محیط بر همه چون پیداشدی مانند شبانی که رمه

خویش را سرپرستی میکند بر همه آفریدگان نظارت میکند - ای و شوائر اراده فرما که ستایش مارا پاداش دهی و به ما برکت بخشی .

ماندالای هشتم - سرود ۲۸ خطاب به و شودیوها .

۱ - باشد که سی و سه خدا در روی چمن مقدس بنشینند - باشد که تقدیمی ما را

بپذیرند و مارا هردو نوع ثروت عطا فرمایند .

۲ - باشد که وارونا و میترا و آریامن و اگنی با همسرانشان ، تقدیم کنندگان نذر

را جلال بخشند و خطاب به قربانی با آنها خطاب شود .

۳ - حامیان ما باشند وقتی که با ملازمان خویش از مغرب و شمال و جنوب و مشرق

می آیند .

۴ - آنچه خدایان میخواهند بناچار شدنی است هیچکس مقاومت با آن نتواند کرد و

ماندالای هشتم سرود ۳۰ خطاب به وشودیها .

- ۱ - در میان شما خدایان یکی نیست که کودک یا جوان باشد بر آستی همه شما وجود کاملید .
- ۲ - نابود کننده دشمنان ، خدایانی که مانو شمارا می پرستند - شما سی وسه تنید و بهمین گونه در سرود خوانده شده اید .
- ۳ - مارا نگاهدارید و از ما حمایت فرمائید و مارا بیکدیگی دلالت نمائید مارا از راه پدرانمان مانو دور مسازید و نه از راه هائیکه از آنها دور ترست .

ماندالای هشتم سرود ۴۲

- ۱- مالک همه ثروتها و ارونای نیرومند ، عرش را برپا داشته و مقیاس زمین را پیموده است او چون سلطان علی الاطلاق بر همه جهانیان حکمرانی میکند - اینهاست اعمال و ارونا .
- ۳- ای ورونای الهی ، اعمال مقدس مرا جان بخش ، تا به پرستش تو مشغول گردم ، باشد که ما بر کشتی سلامت سوار شویم و از دشواریها بگذریم .

ماندالای اول سرود ۱۰۵ خطاب به وشودیها .

- ۱۲ - سرودی نو و محکم در ستایش شما سروده شده است . ای خدایان گرد آئید تا برای شما خوانده شود - وزش طوفانها قانون است ؛ نور منبسط خورشید حقیقت است ؛ ای زمین و آسمان ! - این غم مرا بنگرید .

سرود ۱۰۷ ماندالای اول رنگ بید خطاب به همه خدایان .

- ۱- باشد که قربانی ما بخدایان خرسندی بخشد ای آدپتیاها ! بر سر لطف آئید و حسن نیت شما بسوی ما متوجه باشد همانگونه که چشمه فراوانی رنج برای بیچارگان .
- ۳ - باشد که اندرا و وارونا و اگنی و اریمان و سویتری بما روزی بخشند و باشد که میترا و وارونا و ادت و دریا و زمین و آسمان آنرا برای ما حفظ کند .

سرود دوم از ماندالای هفتم خطاب به اگنی .

- ۱ - ای اگنی از این (آتش مقدس) که ما امروز بر افروخته ایم و از آن دود فراوان آمیخته بشوق بر میخیزد - بر خوردار شو و باشعله های سوزان خویش نقطه اعلائی آسمان را لمس فرما و باشعه آفتاب بپیوند .
- ۳ - اگنی را که قابل ستایش است پیوسته عبادت کن - اگنی قادر و نیرومند و رساننده رسوم (به خدایان در) میان زمین و آسمان - گوینده حقیقت که (در قدیم) مانو او را بر افروخت و اکنون مردم بر میافروزند - باشد که او بدین مراسم ما بیاید .
- ۱۱ - ای اگنی بر افروخته شعله ور ، در عرابه اندرا و باخدایان تیز رو نردمابیا - باشد که ادپتی ما در پسران عالیقدر بر علفزار مقدس بنشیند و باشد که خدایان جاوید از این نذر ماکه با احترام تقدیم شده است خرسند باشند .